

Szőnyi Tamás

Valódi hálózat – virtuális iratgyűjtő. „Pécsi Zoltán” lappangó Munka-dossziéjának rekonstrukciója

A nonkonform művészeti szféra egyik legtájékozottabb ismerőjeként másfél évtizeden át informálta a politikai rendőrséget, de saját dossziéja mindeddig nem került elő. Miként a régészek darabokból rakják össze elhullott állatok csontvázát, az itt-ott fellelhető iratokból mi is megkíséreltük összeállítani a „Pécsi Zoltán” fedőnevű titkos megbízott tevékenységét bemutató dossziét.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára jelenleg 13.341 munka-dossziét őriz ennél kevesebb hálózati személy (ügynök, informátor, titkos megbízott, titkos munkatárs) jelentéseivel, hiszen közülük jó néhányan évek, sőt akár évtizedek alatt hosszú sorozatokat, több kötetnyi iratot termeltek, míg mások dossziéja esetleg csak néhány tucat oldalt tesz ki. E több mint 13 ezer M-dosszié azonban csak mintegy a harmada annak a mennyiségnek, amelyről az irattározásuk menetét őrző M-naplók tanúskodnak. A levéltárban lévő nyolc M-naplóba 42 333 dossziét vezettek be 1957 és 1989 között. Az M-naplóba lezárásuk után vezették be a dossziékat, s ekkor, eme időrend által meghatározott sorrendnek megfelelően kapták meg az M-számot, amelynek alapján a levéltár nyilvántartja ezeket.

Az 1957 előtti időszakból sajnos nem állnak rendelkezésünkre M-naplók, tehát nem tudhatjuk, hogy hány hálózati személy jelentéseit iktatták ezek lapjain. Az 1957-et követően meglévő 13 341 és a naplókba bejegyzett 42 333 közötti különbség, azaz 28 992 dosszié sorsáról némi eligazítást adnak a megmaradt iktatókönyvek: „MEGSEMMISÍTVE” – igazít el a pecsét, általában dátummal.

Hogy mi minden szerepelhetett a megsemmisített dossziékban, arról a legtöbb esetben legfeljebb találgathatunk. Gondolhatjuk, hogy állambiztonsági szempontból értéktelen, érdektelen jelentések töltötték meg őket, amelyekre lezárásuk után bizonyos idő, nyolc-tíz év elteltével már nem volt szükség. Azonban az 1989-es megsemmisítések esetében azt is gyaníthatjuk, hogy nem egyszerűen a szokásos ügymenet vitte zúzdába ezeket a dossziékat, hanem az operatív érdek: a nyomok eltüntetésének szándéka. Vélhetjük, hogy túlságosan is értékes, érzékeny információk lehettek bennük ahhoz, hogy a rendszerváltáshoz közeledve úgy ítéljék meg: az állambiztonsági szervezet és titkos segítői érdekében jobb, ha rejtve maradnak, és nem kerülnek „ille-

téktelen” kezekbe. Nem véletlenül készültek javaslatok 1989 novemberében és decemberében a belső elhárítással foglalkozó III/III. Csoportfőnökségen „a társadalom politikai állapotával együttjáró operatív helyzet változása” miatt az állambiztonsági operatív nyilvántartás rendszerének felülvizsgálatára. Ezekben szó esett az M-dossziék felülvizsgálatáról és bizonyos esetekben a megsemmisítésükről is.¹

Közel 29 ezer ügynöki munka-dosszié megismeréséről tehát nagy valószínűséggel lemondhatunk. Némi vigaszt és reménységet abban lelhetnek a kutatók, hogy a jelentések egy része több példányban készült. A kéziratos változatot gyakran írógéppel is leírták, ha pedig a hálózati személy előszóban adta beszámolóját, a tartótiszt később rögzítette azt, általában írógépen. Főként akkor készült több példány egy jelentésből, ha az konkrét ügryhöz kapcsolódott, egy-egy személy vagy csoport titkos megfigyelési folyamatának részét képezte. Ilyen esetben az egyik példányt a hálózati személy munkadossziéjába, a másikat pedig a megfigyeltekről vezetett objektumdossziéba fűzték le. Az ÁBTL mintegy 20 ezer ilyen O-dossziét őriz – az adott téma feltárásán túl ezek arra is esélyt kínálnak, hogy legalább töredékesen fogalmat alkothassunk némely hiányzó M-dosszié tartalmáról.²

Kiváló példa erre a „Pécsi Zoltán” fedőnevű titkos megbízott esete. Természetesen neki is volt munkadossziéja, ez egyértelmű a lapok tetejére írott, nemegyszer áthúzott, átjavított (tehát másolati elhelyezésre vagy dossziéátrendezésre utaló) oldalszámokból, illetve a lapalji sorokból, amelyek a legépelte példányok mennyisége mellett azt is rögzítik, hogy mely dossziékba helyezték el, illetve hová (melyik társrészlegnek és/vagy a felsőbb vezetést tájékoztató tisztnek) továbbították ezeket. Maga az M-dosszié azonban nincs meg az ÁBTL-ben. Arról, hogy azt egyáltalán nem használhatatlan, értéktelen anyagok tolhatték meg, szerencsére bőven van mód meggyőződni azon objektumdossziék alapján, amelyekbe a jelentéseit vagy olykor a jelentésekből készített kivonatokat lefűzték, többnyire másolati példányban.

„Pécsi Zoltán” M-dossziéjának számát nem ismerjük, egyik M-naplóban sem lelni nyomát. Feltehetően azért, mert 1973-as beszerzése után tizenhárom évvel, 1986-ban az addiginál magasabb szintre emelkedett együttműködése az állambiztonsági szervvel: 1986. január 28-án még „Pécsi Zoltán” fedőnéven, titkos megbízottként adott részletgazdag jelentést az Örley István Kör összejöveteléről. Mellesleg a valószínűleg elektromos írógéppel készült, ritkamód dőlt betűs irat az egyetlen, amely kézzel van szignálva a fedőnéven. Ugyanezen év április 20-án viszont már E/Huszas szádosként számolt be a *Költészet másnapja* című antológiát bemutató estekről. Az 1987. november 5-i, szintén dőlt betűs jelentése pedig az egyetlen, amely a fedőszámán van kézzel aláírva. Az állambiztonsági szerv „külső” hálózatának tagjából a hiva-

1. ÁBTL 1.11.1. 45-146/2/1989. Javaslat az állambiztonsági operatív nyilvántartás rendszerének felülvizsgálatára; Javaslat miniszterhelyettesi intézkedések kiadására. A témával részletesen foglalkozott Baráth, 2004.

2. Más logika alapján Papp István arra vállalkozott, hogy meglévő M-dossziék segítségével egy valamikori O-dossziét rekonstruáljon. A Borzsák István klasszika-filológusra vonatkozó jelentéseket tartalmazó dosszié sorsát az alábbi írásban mutatta be: Papp, 2015.

tásos állomány tagjai közé lépett, szigorúan titkos állományú, azaz SZT-tiszt lett belőle. Az SZT-tisztek foglalkozásukat és civil (ettől kezdve: fedő) állásukat megtartva, belügyminisztériumi állományba kerültek, innen is kaptak fizetést, szereztek nyugdíjjogosultságot.³

Vélhetnénk, hogy e váltás után a „Pécsi Zoltán” fn. tmb. jelentéseit tartalmazó M-dosszié az „E/Huszas”⁴ rendőr százados jelentéseivel folytatódott, de erről jelenleg nincs alkalmunk meggyőződni. Nem tudjuk, hogy az ő esetében is használtak-e úgynevezett levelező (rezidentúra) dossziét, amely az SZT-tisztek operatív munkájával összefüggő iratok, így a jelentéseik őrzésére szolgált, vagy csak az adott ügy aktájába fűzték le a jelentéseit. Amennyiben használtak, akkor vajon létezett-e iktatókönyv, amelybe irattározáskor bevezették ezeket, az M-dossziékhoz hasonlatosan. A logika azt diktálná, hogy az SZT-tisztek jelentéseit is meg kellett őrizni, és dossziéjuk lezárásakor rögzíteni kellett az irattározás tényét, de nem tudjuk, hogy valójában miként történt mindez. Így azt sem tudjuk, hogy mikor ért véget „E/20” százados titkos tevékenysége. Eddig ismert utolsó jelentése 1987 novemberéből való. Találhatók az ÁBTL-ben SZT-tisztekről személyzeti anyagok, de az övé nincsen közöttük. A levéltár rendelkezésre álló hálózati nyilvántartásokban – se mikrofilmen, se papíron, se mágnesszalagon – nem szerepel. Beszervezésének körülményei mellett kérdéses tehát az is, hogy vajon dolgozott-e a rendszerváltáshoz elvezető 1988–90-es években is? Ha igen, milyen ügyekben foglalkoztatták, kiktől informálta a politikai rendőrséget? Amely végül is nem tüntette el, de nem is őrizte meg és tette kutathatóvá az összes dokumentumot.

Éppen ezért sok mindent nem tudunk. Annyi bizonyos csupán, hogy miközben „Pécsi Zoltán” tmb.-ből „E/Huszas” rendőr százados lett, tartótisztjei (majd kollégái) közül a jelentések zömét átvevő Horváth Tibor hadnagyból őrnaggyá lépett elő. Mellette 1973-ban Mályi Vilmos főhadnagy, 1974–76-ban Horváth József százados, 1978–79-ben Kékesdi L. Gyula hadnagy is foglalkozott vele. Mindannyian a BM III/III-4. osztályán, az úgynevezett belső reakció elhárításával megbízott csoportfőnökség kulturális területre szakosodott részlegén teljesítettek szolgálatot. A titkos együttműködés legalább 14 éven át, 1973 és 1987 között tartott: a politikai és kulturális élet rendkívül izgalmas periódusában, amely folyamatos erőfeszítésekre kényszerítette a kulturális elhárítást is. Ebből az időszakból összesen 101 jelentés áll rendelkezésünkre, rapszodikus eloszlásban. 1977-ből például nincs egy sem, 1985-öt mindössze egyetlen jelentés képviseli, a legsűrűbb pedig az 1974-es és az 1984-es esztendő 15, illetve 11 jelentéssel, ami 14, illetve 10 találkozást igényelt a tmb. és tartója között. „Pécsi Zoltán” egy-egy találkozón gyakran több témáról is hozott információt, s előfordult, hogy ezek külön-külön öltöttek formát – innen az eltérés a találkozók és a jelentések

3. Orgoványi, 2011.

4. A szigorúan titkos állományú tisztek fedőszámainak írásmódja nem egységes, az idézőjel használata is esetleges, létezik „E/Huszas” (a korabeli írógépekről hiányzott az ú), „E/20-as” és „E-20” változatban is.

száma között (s akad olyan jelentése is, amely tömör, illetve részletes formában egyaránt olvasható).

Találkozásaikra némelykor nyilvános helyen, többnyire azonban K- és T-lakásokon kerítették sort. A K-, azaz konspirált lakást az állambiztonsági szervek tartották fenn kifejezetten ilyen célra, a T-, azaz találkozási lakást a bérlője, tulajdonosa engedte át a szerveknek használatra, meghatározott rend szerint.⁵ „Pécsi Zoltán” a „Fogas” fn. K-lakáson (XIV. ker. Fogarasi út 29/b) és a Pongrácz (vagy Pongrác) fn. K-lakáson (XIV. ker. Ungvár u. 24/b.), illetve a „Pilóta” és a „Zugló” fn. T-lakáson számolhatott be tartóztatásának. (Utóbbiak nem azonosíthatók egyértelműen: létezik ugyan „Pilóta” lakás az ÁBTL iratai között, ez azonban nem T-, hanem K-lakás, s van „Zugló” – de nem „Zugló” – fn. T-lakás is.) Akárhol is volt, a lakás nyugodt körülményeket biztosított a részletek megtárgyalására. „Pécsi Zoltán” jelentései olykor tíz oldalnál is hosszabbak. Feltehetően inkább otthon írhatta gépbe (kézírásos nincs közöttük), de előfordult, hogy a lakáson magnóra mondta, s leiratban került a dossziéba.

Az 1960-as évek második felére felnőtt és aktivizálódott egy fiatal művésznemzedék, amely nem tudott, nem akart beilleszkedni a szocialista kultúrpolitika meghatározta keretekbe. Nem hatották át a főntről diktált eszmények, s utálta a pártállami falakat, amelyekbe lépten-nyomon beleütközött. „Légy tilos” – fogalmazta meg a korlátokkal dacoló, polgári és művészi szabadságával élni akaró, kreatív ember jelszavát Szentjóbó Tamás. Ő az 1970-es évek második felében éppúgy a nyugati emigrációt választotta, mint a nyilvános fellépési lehetőségek megszűntével lakáselőadásokat tartó, Halász Péter és Bálint István fémjelezte színtársulat, a Molnár Gergely és Najmányi László nevéhez köthető art-punk zenekar, a Spions, vagy épp a szakmai tevékenységükben ellehetetlenített társadalomtudósok, mint Heller Ágnes és Szelényi Iván. Mások, mint a képzőművészet, irodalom és film területén egyaránt alkotó Erdély Miklós, a zsűrizetlen kiállításokat szervező, művészeti szamizdatot kiadó Galántai György vagy az események megvalósulásában is aktív Beke László művészettörténész, itthon maradtak.

E „nem hivatalos”, „neoavantgárd”, „underground” művész/értelmiségi szférában mozgott otthonosan a „Pécsi Zoltán” fedőnéven információkat adó, pszichológia–angol szakon végzett fiatalember, aki 1973. november 20-i jelentése első mondatában, egyes szám első személyben közölte: kibernetika iránti érdeklődése következtében az Algol László nevet használta, s 1972 eleje óta így ismerték Halász Péter csoportjában, amelynek a megfigyelésére vállalkozott. E közléssel egyértelműen felfedte kilétét. A művésznév és a fedőnév mögötti harmadik – de háttérbe szorult, születéskori – neve Hábermann M. Gusztáv. A hármas azonosságot 2003-ban elsőként Galántai György hozta nyilvánosságra személyes emlékein és dokumentációján, valamint Sasvári Edit művészettörténész levéltári kutatásain alapuló írásában, a balaton-

5. Petrikné, 2008; Tabajdi, 2010.

boglári kápolna művészeti színterének történetét feltáró kötetben.⁶ Mivel „lepleződése” Galántai megfigyeléséhez kapcsolódott, 2005-ben, egy újságírói megkeresés nyomán elsődlegesen tőle – és egy lendülettel „mindenki mástól” – kért elnézést Új-Zélandról, ahol élt és (egyetemen) oktatott.⁷

A pillanatnyilag rendelkezésre álló 101 jelentést az alábbi dossziékból, öt szerteágazó – s különböző jellegű szép- és szakirodalmi munkákban feldolgozott – ügy tíz iratgyűjtőjéből szedtük össze, és rendeztük időrendbe:

- 3.1.5. O-16268/1, 2, 3 „Horgászok”: Halász Péter és színházi csoportjának megfigyelése 1973–76 között;⁸
- 3.1.5. O-17740 „Alapítók”: Csillag Veronika és Györe Balázs lapalapítási kísérletének megfigyelése 1978–79-ben;⁹
- 3.1.5. O-19618/1, 2, 3 „Festő”: Galántai György alternatív nyilvánosság megteremtését célzó tevékenységének megfigyelése 1980–87 között;¹⁰
- 3.1.5. O-19619/11, 13 „Lidi”: Krassó György ellenzéki tevékenységének és magánéletének 1963-tól 1985 végéig, 13 kötetben át tartó megfigyeléséből az 1984–85-ös időszak;¹¹
- 3.1.5. O-19764/4 „Az ún. repülő egyetem keretében az ifjúság körében ellenesleges fellazító tevékenységet kifejtő személyek és kapcsolataik”: az 1980–86 között vezetett, ötkötetes sorozat 1983–84-es időszaka.¹²

„Pécsi Zoltán” és „E/Huszas” beszámolóit nemcsak a dossziék címe által meghatározott ügyekben hasznosították, hanem számos más irányban is. Összefüggésben azzal, hogy a 3T rövidítésbe sűrítendő hivatalos kultúrpolitika értelmében tűrt és tiltott zónákban működő művészek jó része műfaji korlátokhoz sem tartva magát, különböző területeken (irodalom, film, fotó, képzőművészet, színház, zene) is kibontakoztatta tehetségét. Ezzel együtt kapcsolatrendszerük is túlterjedt a művészet horizontján: „lefelé” érintkezett az újdonságok, radikális gondolatok iránt fogékony egyetemistákkal, főiskolásokkal, „fölfelé” pedig különféle társadalomtudományok kutatóival, oktatóival. Mindez pedig a művészet, a kultúra területét elhagyva átnyúlt

6. Klaniczay–Sasvári (szerk.), 2003: 83. A „Festő”-dossziéból kiolvasható negyedik nevét („E-20”) 2011-ben tették közzé az interneten egy SZT-tiszteket felsorakoztató listán: <http://szigoruantitkos.hu/szt-tiszteket/habermann-gusztav-451.html?search=e-20>.

7. Rácz, 2005.

8. Koós, 2009.

9. Györe, 2012; Szőnyei, 2012: 850–871.

10. Klaniczay–Sasvári (szerk.), 2003.

11. Modor, 2006.

12. Szilágyi, 1999.

a politika szférájába, az ún. demokratikus ellenzék – a párt- és belügyi iratok szóhasználatával az „ellenzéki ellenséges személyek” – köreibe is.

„Pécsi Zoltánt” elsőként a „Horgászok” fedőnevű ügyben foglalkoztatták, de anyagait szinte azonnal az „Underground” fn. ügyben is hasznosították.¹³ Ez meglehetősen pontos elnevezése a közegnek, amely ellentétben a hivatalosan elfogadott, pláne támogatott művészekkel, a „földalattiság” kockázatát és izgalmát vállalva merészelt engedély, azaz pártellenőrzés nélküli lapot csinálni (*Szétfolyóirat*), kiszámíthatatlan irányokba menő happeningeket és színelőadásokat szervezni, zsűrizetlen kiállításokat rendezni. „Pécsi Zoltánt” az undergroundon kívül is jó néhány ügybe bevonták, illetve tervezték bevonni. Ilyen volt *Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz* című tanulmányát külföldre juttató Konrád György és Szelényi Iván ellen „Törtetők” fedőnévvel vitt izgatási ügy (ennek O-19103 sz. dossziéját lezúzták, de vizsgálati anyaga megmaradt: V-160493). Hasonló beszédes nevet kaptak a politikai rendőrségtől a „Várakozók” (Kis János, Bence György, Kőszeg Ferenc és mások), a „Kéregetők” (a célszemélyként „Okoskodó” fedőnéven számon tartott Solt Ottília és barátai, Havas Gábor, Nagy W. András meg a többiek), az „Amatőrök” (vagyis az ellenzéki politikai képzőművészetet művelő Inconnu csoport),¹⁴ a „Rothadók” (a Beatrice rockegyüttes), a Beatricével egy ideig együttműködő „Hatok” (azaz a Fölőspéldány irodalmi csoport),¹⁵ vagy épp a semleges hangzású, „Stúdiós” fedőnevű bizalmas nyomozás célszemélye, Bán András, a „problémás” alkotókat pártoló művészettörténész.

Mindannyian – és rajtuk kívül még rengetegen – szerepeltek „Pécsi Zoltán” jelentéseiben. Az állambiztonsági szervek számára hasznos munkája paradox módon egyúttal egyedí forrásként is működik a mai olvasatban: számos fontos tény, adatot rögzít, megerősítve máshol fellelhető vagy pótolva esetleg hiányzó adatokat. Ha tevékenységét erkölcsileg el is ítélnénk, egyvalamit javára kell írunk: a rendelkezésre álló iratok szerint alapvetően a politikai és esztétikai tekintetben releváns mozzanatokhoz tartotta magát, s viszonylag ritkán közölt olyan adatokat, amelyeket a törvény értelmében szenzitív voltunk miatt ma anonimíznunk kellene, holott másfél évtized alatt tudomást szerezhetett egynémely ismerőse nemi életéről, egészségi állapotáról, netán kóros szenvedélyéről is. Targyszerűen közölt egészségre vonatkozó adatokat, azonban nem utazott a szexre, holott az elemzett művek „obszcenitására” gyakorta kitért.

13. Az 1971. május 20-án jóváhagyott javaslat alapján eredetileg Cs-771 számon, izgatási ügyben nyitott, majd 1976. október 14-én, O-16097 archív számon irattározott, „Underground” című dosszié három kötete 225 + 263 + 29 oldalt tartalmazott. Ezek azonban nincsenek meg – így „Pécsi Zoltán” és más ügynökök jelentései sem kerülhetnek elő innen, mert a dossziét 1989-ben bezúzták. Ez a külön cím nélküli O-napló 17. oldalán található bejegyzésből derül ki: ÁBTL, 3.1.5. [O-napló] 15860-19897. A dosszié lezárását 23 évvel követő zúzás ténye egyértelműen a benne rögzített információk megsemmisítésének szándékára utal.

14. Csizmadia, 1995.

15. A Beatrice és a Fölőspéldány megfigyeléséről lásd: Szőnyi 2005: 551–603.; 2012: 850–871.

A „Pécsi Zoltán” fn. tmb. és a vele azonos „E/Huszas” rendőr százados virtuális munkadosszióját megtöltő 101 jelentés 420 oldalnyi olvasnivalót tartalmaz. Mindennek részletes elemzése túlfeszítené ennek az írásnak a kereteit, de annyit feltétlenül érdemes megjegyeznünk, hogy miközben az utókor számára sajátos kultúrtörténeti értékkel bírnak, születésük idejében hathatósan segítették a politikai rendőrség munkáját. Nem véletlenül állapította meg 1980. április 23-i értékelésében Horváth Tibor százados, hogy „Pécsi Zoltán” „sok, operatív értékű információt hozott”.¹⁶

Függelék

Egy precízen vezetett állambiztonsági dossziéhoz – egyáltalán nem mindegyik ilyen – név- és tartalomjegyzék is tartozik.¹⁷ „Pécsi Zoltán” virtuális munkadossziójához ezeket is összeállítottuk, ismételten hangsúlyozva, hogy csak az eddig ismert iratok alapján készültek, ily módon nem tekinthetők teljesnek. Miként maga a rekonstruált M-dosszié sem, hiszen 1977-ből egyetlen jelentését sem találtuk, 1980 augusztusában pedig feladatul kapta, hogy vegyen részt Hajas Tibor temetésén, de az erről szóló beszámolója nincs az eddig ismert iratok között (akár elő is kerülhet egyszer, de pillanatnyilag az sem tudható, hogy egyáltalán megírta-e). A „hiányról” pedig végképp nem készülhet teljes leltár.

„Fizikailag” még a virtuális munkadossziénak sem része, de tartalmilag hozzá kapcsolódik az a Napi Operatív Információs Jelentés, amely a belügyminiszter, illetve az a Szakelosztó jelentés, amely a politikai vezetés tájékoztatására készült „Pécsi Zoltán” egyik kimerítő beszámolója alapján 1984 januárjában a Fiatal Művészek Klubjában három nap után bezáratott, *Magyarország a Tiéd lehet* című kiállításról.

Az ÁBTL évek óta zajló iratrestaurációs és digitalizációs programja keretében immár elektronikus formában áll a kutatók rendelkezésére a „Pécsi Zoltán” munkásságát is dokumentáló öt O-dosszié. Ezekből nyomtattuk ki a jelentéseit hordozó 420 oldalt, a tartalomjegyzéket, a névmutatót, valamint a hozzá kapcsolódó Szakelosztót és Napi Operatív Információs Jelentést. Mindezeket szalagos irománygyűjtőbe tettük, és „Pécsi Zoltán” virtuális M-dossziéja – *kutatói példány* címmel elhelyeztük a többi, valóságos M-dosszié őrzésére szolgáló raktárban. Az eredeti irattári szám ismeretének hiányában nem pont abban a dobozban, ahol a helye normális esetben lehetett volna, hanem a sor legvégén – de nem rossz hely az sem, és legalább így megvan.

Tartalomjegyzék

A találkozó időpontja szerint (a jelentések leírásának általában későbbi a dátuma), zárójelben a dosszié, amelyben megtalálhatók.

16. ÁBTL, 3.1.5. O-19618/1 „Festő” 106.

17. A virtuális M-dossziéhoz összeállított névjegyzéket a *Betekintő*ben nem közöljük, két hasábra törve több mint négy nyomtatott oldalt töltenek meg a nevek.

1973 – 6 találkozó, 8 jelentés

- nov. 20. Halász Péter és csoportja tevékenysége (két részben) („Horgászok”/1)
- nov. 20. A Szétfolyóirat („Horgászok”/2)
- nov. 26. Halász Péter csoportja és Balatonboglár („Horgászok”/1)
- dec. 3. A Szétfolyóirat („Horgászok”/2)
- dec. 3. A Halász-csoport (konfliktusok a lakókkal) („Horgászok”/2)
- dec. 3. Nádori Péterné Dobos Emőke, Halászákkal kapcs. („Horgászok”/2)
- dec. 10. Hap Béla és a Szétfolyóirat („Horgászok”/2)
- dec. 10. Halászné wrocławai útja („Horgászok”/2)
- dec. 19. Halászné wrocławai útja („Horgászok”/2)
- dec. 20. Halász Péter („Horgászok”/2)

1974 – 14 találkozó, 15 jelentés

- jan. 7. Hap Béla („Horgászok”/2)
- jan. 24. Hap Béla és a Szétfolyóirat (két példány, eltérő gépelés; „Horgászok”/2)
- jan. 24. Galántai György (két példány, eltérő gépelés; „Horgászok”/2)
- febr. 7. Galántai György és a Népszabadság-cikk („Horgászok”/2)
- febr. 18. Halász Péterék („Horgászok”/2)
- márc. 4. Halász Péterék („Horgászok”/2)
- márc. 14. Halász Péterék, Galántai György, Hap Béla („Horgászok”/2)
- ápr. 16. Halászné, Hap Béla, Molnár Gergely („Horgászok”/2)
- ápr. 30. A Betlehemi gyermekgyilkos c. előadás („Horgászok”/2)
- máj. 4. Halász Péterék („Horgászok”/2)
- jún. 11. Halász Péterék, Vajda Júlia („Horgászok”/2)
- júl. 4. Halász Péterék, Vajda Júlia kiállítása („Horgászok”/2)
- júl. 16. Halász Péterék („Horgászok”/2)
- okt. 8. Halász Péterék új darabja („Horgászok”/2)
- dec. 3. Fiatal Művészek Klubja („Horgászok”/2)

1975 – 10 találkozó, 10 jelentés

- jan. 14. Galántai György („Horgászok”/2)
- jan. 24. Halász Péterék („Horgászok”/2)
- febr. 18. Molnár Gergely, Temesi Ferenc („Horgászok”/2)
- márc. 4. Halász Péterék („Horgászok”/2)
- máj. 9. Halász Péterék („Horgászok”/2)
- jún. 27. A három nővér c. előadás, filmterv („Horgászok”/2)
- júl. 25. Halász Péterék, Tábor Ádám, Molnár Gergely („Horgászok”/2)
- okt. 10. Halászné ismerőseiről („Horgászok”/2)
- okt. 24. Halász Péterék kivándorlási terve („Horgászok”/2)
- nov. 18. Halászné, Galántai György, Simon Sándor („Horgászok”/2)

1976 – 4 találkozó, 4 jelentés

- jan. 6. Halászné, Molnár Gergely, Ganz Műv. Közp. („Horgászok”/3)
- ápr. 9. Molnár Gergely („Horgászok”/3)
- júl. 13. Molnár Gergely, Kovács Miklós („Horgászok”/3)

szept. 30. Molnár G., Kovács M., Halászné nyugati ügyei (két kivonat valószínűleg egy jelentésből, „Horgászok”/3)

1977

Egyetlen jelentése sem található az eddig ismert O-dossziékban, pedig az általa szemmel tartottak nem semmittevéssel töltötték az évet. A Ganz-MÁVAG Művelődési Házban, a F fiatal Művészek Klubjában, az újpesti Mini Galériában vagy a Bercsényi Klubban számos olyan eseményt, előadást, kiállítást rendeztek, mint amilyenekről az előző és az ezt követő években beszámolt.

1978 - 9 találkozó, 9 jelentés

márc. 14. Spions-koncert, Györéeék lapterve és a Napló („Alapítók”)
ápr. 10. Györe Balázs és Csillag Veronika lapterve („Alapítók”)
máj. 9. Györe Balázs és Csillag Veronika lapterve („Alapítók”)
jún. 13. Spions-tagok disszidálása, Györéeék, a Profil („Alapítók”)
júl. 10. A disszidált Molnár Gergely, Györéeék („Alapítók”)
júl. 25. Györe Balázsék laptervéről („Alapítók”)
okt. 17. Csillag Veronika és a tervezett folyóirat („Alapítók”)
nov. 9. Csillag Veronika és a tervezett folyóirat („Alapítók”)
nov. 20. Csillag Veronika és a tervezett folyóirat („Alapítók”)

1979 - 2 találkozó, 2 jelentés

dátum nélkül: Csillag V. és Szabó Miklós lakásszemináriuma („Alapítók”)
aug. 13. A Beatrice és a Fölöspéldány fellépése, a Györéeék laptervéből lett könyvterv, Galántai mail art-tevékenysége („Alapítók”)

1980 - 8 találkozó, 8 jelentés

márc. 27. Galántai György kiállítása („Festő”/1)
ápr. 1. Mai magyar avantgárd múzeum terve; Artpool („Festő”/1)
ápr. 21. Galántai György és az Artpool („Festő”/1)
jún. 3. Galántai György és Achile Cavellini közös munkája („Festő”/1)
júl. 29. Galántai és Cavellini, mail art, Artpool („Festő”/1)
aug. 5. Cavellini műve („Festő”/1)
nov. 18. Galántai György a SZETA jótékony aukciójáról („Festő”/1)
dec. 16. Galántai György az Artpool művészeti archívumáról („Festő”/1)

1981 - 6 találkozó, 6 jelentés

máj. 12. Galántai terveiről, kapcsolatairól, pl. Inconnu, Rajk L. („Festő”/1)
júl. 14. Galántai György folyamatban lévő munkáiról („Festő”/1)
aug. 26. A Művészet és posta c. mail art-kiállítás („Festő”/1)
nov. 3. A velemi szimpózium és Galántai svájci vendége („Festő”/1)
nov. 24. A svájci művész előadása; a Torony c. kiállítás („Festő”/1)
dec. 1. Galántai György bélyegkiállítás-terve („Festő”/1)

1982 - 7 találkozó, 10 jelentés

jan. 26. SZETA; Galántai művészbélyeg tervezési pályázata („Festő”/1)

febr. 9. Simon Zsuzsa lakásgalériája („Festő”/1)
febr. 9. Galántai György művészbélyeg és –pecsét-kiállítási tervei („Festő”/1)
márc. 3. Galántai György pecsétkiállítása az FMK-ban („Festő”/1)
ápr. 7. Az Inconnu műve a Mini Galéria művészkönyv-kiállításán („Festő”/1)
ápr. 7. A Galántai szervezte művészbélyeg-kiállítás a Fészekben („Festő”/1)
máj. 24. Galántai a bélyeg- és hangmunkákról, a Xertox-kiállításról („Festő”/1)
máj. 24. A Xertox Csoport kiállításának bezáratása („Festő”/1)
szept. 21. World Art Post-katalógus, Galántaiék nyugati körútja („Festő”/2)
okt. 13. Galántai György tervei („Festő”/2)

1983 – 8 találkozó, 9 jelentés

jan. 3. Galántai Bélyegfilmje, művészetifolyóirat-terve („Festő”/2)
jan. 13. Simon Zsuzsa és Károlyi Zsigmond műterem-galériája („Festő”/2)
febr. 8. Tamás Gáspár Miklós elmaradt FMK-előadása, SZETA, Artpool Letter („Festő”/2)
márc. 11. A Galántai-féle Artpool Letter nyomtatási helye („Festő”/2)
jún. 17. Demszky Gábor a szabadegyetemről, Nagy Imre-emlékestről (Rep.Egy/4)
aug. 31. Az Artpool Letter c. művészeti szamizdat elemzése („Festő”/2)
aug. 31. Galántai kiáll. (Liget Gal.), Papp Tamás Squat-doku terve („Festő”/2)
szept. 19. Performansz a Vajda Lajos Stúdióban, Galántai AL-t árul („Festő”/2)
szept. 28. Lugosi Lugo László fotóakciója a Majakovszkij u.-ban („Festő”/2)

1984 – 10 találkozó, 11 (+2) jelentés

jan. 30. Magyarország a Tiéd lehet c. kiállítás az FMK-ban („Festő”/2; ennek alapján Napi Operatív Információs Jelentés készült a belügyminiszter tájékoztatására és ún. Szakelosztó jelentés Aczél György és más politikai vezetők számára – lásd a függelékben)
jan. 30. Az előző jelentés rövid összefoglalója („Festő”/3)
febr. 15. A Hétfői Egyetem elleni intézkedésekről Haraszi Miklós nyomán (Rep.Egy/4)
jún. 26. SZETA-szeminárium a szegénységről Solt Ottilia lakásán („Festő”/3)
júl. 10. Klaniczay Júlia egy ausztriai művésztalálkozóról („Festő”/2)
júl. 10. Tábor Ádám a Lélegzet-estekről, Halászek Squat színházáról („Festő”/2)
szept. 19. A Rainer Maria Társaság és annak fesztiválja („Festő”/3)
okt. 17. Galántai átalakítja pincéjét, a Soros Alapítványhoz fordul („Festő”/3)
nov. 9. SZETA-szeminárium a cigányságról Solt Ottiliánál („Lidi”/11)
nov. 19. Galántai a Plánum fesztiválról és sokszorosítási problémáiról („Festő”/3; a jelentés 2. oldala hiányzik, más lapot fűztek be a helyére)
dec. 3. Inconnu-kiállítás, Krassó Gy. az Artéria lakásgalériában („Lidi”/11)
dec. 3. Inconnu-kiállítás, Krassó Gy. az Artériában („Lidi”/11; hosszú változat)
dec. 5. SZETA-szeminárium a munkaerőről Solt Ottilia lakásán („Lidi”/11)

1985 – 1 találkozó, 1 jelentés

okt. 7. Lengyel politikai karikatúrák az Inconnu Artéria galériájában („Lidi”/13)

1986 – 4 találkozó, 4 jelentés

jan. 28. Az Örley-kör összejövetele a Corso étteremben („Festő”/3)
ápr. 23. A Költészet másnapja c. antológia bemutatója („Festő”/3)
jún. 3. Galántai György mail art-felhívása, tervei („Festő”/3)
júl. xx. Individeo, Monteverdi Birkózókör, Forgács Péter („Festő”/3)

1987 – 1 találkozó, 2 jelentés

nov. 6. Magyar Műhely-est az FMK-ban („Festő”/3, aláíratlan)
nov. 6. Galántai az AL megszüntetéséről, új terveiről (Festő”/3, kézzel aláírva)

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL)

1.11.1. Az Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárság iratai

45-146/2/1989. Javaslat az állambiztonsági operatív nyilvántartás rendszerének felülvizsgálatára; Javaslat miniszterhelyettesi intézkedések kiadására

3.1.5. Operatív dossziék
O-19618/1 „Festő”

Szigorúan Titkos

<http://szigoruantitkos.hu/szt-tisztek/habermann-gusztav-451.html?search=e-20>.

(Utolsó letöltés: 2019. május 21.)

Sajtó

Rácz, 2005

Rácz Johanna: Nem hajlandó magyarul beszélni Galántai György besúgója. *Index.hu*, március 22. <http://index.hu/politika/belfold/galant03xx/>. (Utolsó letöltés: 2019. május 13.)

Hivatkozott irodalom

Baráth, 2004

Baráth Magdolna: Az állambiztonsági iratok selejtezése, megsemmisítése. In *Trezor 3. Az átmenet évkönyve*. Szerkesztette: Gyarmati György. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. 255–280.

Csizmadia, 1995

Csizmadia Ervin: *A magyar demokratikus ellenzék (1968–1988). Monográfia – Interjúk – Dokumentumok*. Budapest, T-Twins.

Györe, 2012

Györe Balázs: *Barátaim, akik besúgóim is voltak*. Pozsony, Kalligram.

Klaniczay–Sasvári (szerk.), 2003

Klaniczay Júlia – Sasvári Edit: *Törvénytelen avantgárd. Galántai György balatonboglári kápolnaműterme 1970–1973*. Budapest, Artpool–Balassi.

Koós, 2009

Koós Anna: *Színházi történetek szóban, kirakatban*. Budapest, Akadémiai.

Modor, 2006

Modor Ádám: *Célkeresztben Krassó*. Budapest, Kairosz.

Orgoványi, 2011

Orgoványi István: A Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnökségének szigorúan titkos állománya 1956 és 1989 között. *Betekintő*, 1. sz. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2011_1_orgovanyi_0.pdf. (Utolsó letöltés: 2019. május 21.)

Papp, 2015

Papp István: Borzsák István hiányzó dossziéja, avagy mit kezdhetett a politikai rendőrség egy ókortudóssal? In uő: *Szemek a láncban. Játshmák a magyar állambiztonság történetében*. Budapest, Jaffa Kiadó. 186–238.

Petrikné, 2008

Petrikné Vámos Ida: Az állambiztonsági szervek konspirált és találkozási lakásai. In *Szível és tettel. Tanulmányok Á. Varga László tiszteletére*. Szerkesztette: Horváth J. András. Budapest–Salgótarján, Nógrád Megyei Levéltár. 311–324.

Szilágyi, 1999

Szilágyi Sándor: *A Hétfői Szabadegyetem és a III/III. Interjúk, dokumentumok*. Budapest, Új Mandátum.

Szőnyei, 2005

Szőnyei Tamás: *Nyilván tartottak. Titkos szolgák a rock körül 1960–1990*. Budapest, Magyar Narancs – Tihany-Rév.

Szőnyei, 2012

Szőnyei Tamás: *Titkos írás. Állambiztonsági szolgálat és irodalmi élet 1956–1990*. Pécs, Alexandra.

Tabajdi, 2010

Tabajdi Gábor: Kis állambiztonsági topográfia: titkos lakások Budapesten 1956–1978. *Betekintő*, 4. sz. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2010_4_tabajdi.pdf. (Utolsó letöltés: 2019. május 19.)

Kulcsszavak: *ellenkultúra, ellenzéki mozgalmak, ügynöki hálózat*

Real network – virtual folder A reconstruction of 'Zoltán Pécsi's' hidden Work-dossier

For fifteen years, one of the most knowledgeable figures of the Hungarian non-conformist art scene was a secret police informer, but his own dossier has not yet come to light. Just as archaeologists reconstruct animal skeletons from scattered bone fragments, so we attempted to collate the dossier documenting the activities of the undercover agent codenamed 'Zoltán Pécsi.' Copies of his reports can be found in ten dossiers covering five far-reaching cases between 1973 and 1987. Each of these dossiers document the surveillance of artists and intellectuals who did not conform to the frameworks of the one party system, and wanted artistic, academic, civic and political freedom. The 101 reports of 'Zoltán Pécsi' and 'E-20' (his code number after being promoted to strictly confidential officer) fill more than 400 pages. We printed and arranged them chronologically as if it were his „newly found” Work-dossier.